

Asia: VN/2293/2020

Förslag till regeringens proposition med förslag till lag om vissa stipendier till författare och översättare - arbetsgruppens rapport

Lagens tillämpningsområde (1 §)

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget i ändrad form

Ändringsförslag eller andra kommentarer

FSF vill betona att arbetsstipendier är en nödvändighet för det skapande arbetet, och genom ett starkt stödsystem och fungerande strukturer upprätthåller vi en högklassig och bred inhemsk skönlitteratur på flera språk.

Lagens syfte (2 §)

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer

Att skriva skönlitterärt är en konstform där utövaren står ensam – det finns ingen anställning och det finns inga regelrätta institutioner för verksamheten. Det finns få eller inga institutioner för skönlitteraturen som man kunde säga verkar för just det konstnärliga utövandet – att stöda litteraturen som konstform är att i första hand stöda författaren, konstnären. Med ett starkt stipendiesystem stärker vi den fria konsten: skönlitteraturen har inte och ska inte behöva ha en beställare eller köpare och inte heller ett syfte för att få finnas. Den bästa mätaren för en demokrati är hur begränsad eller fri konsten är.

Finansiering och fördelning av anslaget (3 §)

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget i ändrad form

Ändringsförslag eller andra kommentarer

Detta arbetsstipendium för författare och översättare bör också i fortsättningen kunna utvecklas så att utgångsläget är möjligast klart för den sökande. FSF förutsätter att stipendiet också i fortsättningen är ett konstnärsstipendium. Det är bra att stipendiet har utvecklats i takt med det finländska författarskapet, till exempel inkluderandet av essäistik, men möjligheten att inkludera flera former av författarskap börjar ha nått sin gräns. FSF föreslår en utveckling som formas i och med den i lagförslaget föreslagna flytten av stipendierna till fackförfattare till Delegationen för informationsspridning (TJNK). Vi ser ett mervärde i att den här delen av stipendiet kunde få en möjlighet att utvecklas till ett utpräglat stöd till just fackförfattare. En rättvis bedömning av de facklitterära ansökningarna i ett organ som är experter på det området skulle vara mera ändamålsenligt. Statens litteraturkommission ska också i fortsättningen få ha en utpräglat konstnärlig ambition och Centret för konstfrämjande (Taike) också i fortsättningen vara ett expert- och serviceämbetsverk för konstfrämjande. En nationell ambition för facklitteratur får inte göras på bekostnad av stödet för inhemsk skönlitteratur. Det går att kategorisera litterära ambitioner utgående från skönlitterärt och mera fackorienterat skapande.

Beviljande av stipendier (4 §)

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer

Det behövs starka strukturer för stöd direkt till författarna. Flertalet statliga stipendier för detta har bidragit till att stärka mångfalden och möjliggjort arbete för fler och olika typer av skönlitterära författare. I synnerhet på ett litet språkområde behöver skönlitteraturen den här typen av stöd för att ha den styrka och bredd den har idag.

Beslutsfattande (5 §)

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer

Bedömningen av ansökningarna bör också i fortsättningen ske i ett organ som består av sakkunniga författare och översättare. Vi förutsätter att stipendiestödet för skönlitterära författare hålls oförändrat med en långsiktig ambition att också höjas.

Finlands svenska författareförening förehåller sig kritiskt till den planerade maktkoncentrationen, det vill säga avskaffandet av en egen nämnd för bedömningen av ansökningarna. Förslaget att ge över bedömningsansvaret till statens litteraturkommission måste avvägas med tanke på det redan nu arbetstygda uppdrag som faller på en liten grupp konstnärer till ringa kompensation. För att balansera arbetet borde litteraturkommissionens storlek ses över och representationen garanteras för svenskspråkiga författare och också översättarna. Det skulle vara ohållbart för bara en svenskspråkig representant att bära huvudansvaret för en ökad mängd ansökningar. Om den svenskspråkiga representanten måste jäva sig eller utebli från ett möte, uppstår en situation som är ojämlik för de sökande. En hel nationallitteratur kan inte behandlas såsom fallet är idag då antalet

svenskspråkiga medlemmar i statens litteraturkommission varierar mellan en och två personer. Det behövs entydiga regler som garanterar jämlikheten för författare som skriver på svenska i Finland idag. Rätten för medlemmar i kommissionen att inkalla utomstående expertis är inte en lösning, eftersom en utomstående inte kan delta i diskussioner och möten, inte kan argumentera, rösta eller vara en del av de kulturpolitiska linjedragningarna.

Ändringssökande (6 §)

Välj det mest lämpliga

Jag stöder förslaget

Ändringsförslag eller andra kommentarer

-

Övriga kommentarer och anmärkningar:

Vi ber er inleda kommentaren med en hänvisning till ifrågavarande kapitel, underpunkt, stycke eller paragraf i arbetsgruppens förslag. Om kommentaren inte gäller någon viss punkt i förslaget, ber vi er inleda kommentaren med "Allmän kommentar".

Allmän kommentar.

Författares socialskydd är idag outvecklat och undermåligt. Systemet där det är obligatoriskt för författaren att försäkra ett större stipendium hos LPA, lantbruksföretagarnas och stipendiaternas pensionsanstalt, har inte varit i bruk länge vilket har medfört att merparten av yrkesverksamma författares möjlighet att förtjäna sin lagenliga pension helt har uteblivit. Staten har inte tillräckligt tagit sitt ansvar för de författare som aldrig kunnat förtjäna in en arbetspension. Antalet konstnärspensioner räcker inte till nu då de stora åldersklasserna når pensionsåldern. Det är hög tid att respektera regeringsprogrammets nödvändiga målsättning om att öka antalet årligen beviljade konstnärspensioner.

Förändringar i samhället, såsom ett bättre system för social trygghet och inrättandet av statens konstnärspensionssystem, har ändå påverkat författarnas och översättarnas ställning och levnadsförhållanden till det bättre – stöd som ska hänföras till de statliga hälso- och socialvårdsinstanserna hör inte längre hemma bland de konstnärliga stipendierna, och ska inte som de konstnärliga stipendierna beviljas genom kollegial bedömning.

Finlands svenska författareförening har valt att inte uppmana enskilda medlemmar att ge sina synpunkter på lagförslaget – de kallade organisationerna är de sakkunniga organ som ska företräda de enskilda upphovspersonerna.

Sandberg Johanna
Finlands svenska författareförening